

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА»

Капленко Галина Григорівна
м. Дніпро

З 2012 року у ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» відкрито спеціальність «Цивільна безпека» (мала назву «Охорона праці» до 2015 року).

Програма підготовки спеціалістів за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» направлена на підвищення рівня знань та навичок з цивільної безпеки, охорони праці та цивільного захисту, передбачає розвиток професійного потенціалу для вирішення проблем із забезпечення безпеки життєдіяльності людини у різних сферах діяльності. Орієнтована на глибоку спеціальну підготовку фахівців цивільної безпеки, охорони праці та цивільного захисту, відповідно до вимог ринку праці, здатних до швидкої адаптації умов діяльності. Формує фахівців з новим перспективним способом мислення, здатних застосовувати інноваційні рішення для самостійного вирішення професійних проблем в сфері цивільної безпеки, охорони праці та цивільного захисту, які швидко змінюються під впливом шкідливих та небезпечних факторів.

Якісна підготовка фахівців значною мірою залежить від забезпечення спеціальності якісною, сучасною навчально-методичною літературою. Ця проблема особливо актуальна при підготовці спеціалістів за спеціальністю 263 «Цивільна безпека», оскільки ґрунтується на вивченні великої кількості законодавчих та нормативно-правових актів, які мають певну тенденцію до змін, набрання чинності та втрати статусу, і стали основою 32 спеціальних дисциплін спеціальності.

У зв'язку з цим та й з проблемами фінансового характеру вчасне видання та оновлення навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців з цивільної безпеки та інших галузей, для яких вивчення дисциплін «Основи охорони праці», «Безпека життєдіяльності», «Цивільний захист» та «Охорона праці в галузі» є обов'язковим, викликає певні труднощі, в тому числі пов'язаними із забезпеченням підручниками в повному обсязі.

Окрім того, створення підручника з професійно-орієнтованої дисципліни передбачає не лише роки кропіткої праці над ним, наявність педагогічного таланту та культури точно формулювати поняття, доступно викладати матеріал, не переобтяжуючи його другорядною інформацією, але й глибокі знання галузі.

На початку періоду підготовки до відкриття спеціальності «Цивільна безпека» в багатьох бібліотеках навчальних закладів підручників, рекомендованих типовими навчальними програмами дисциплін «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці», «Охорона праці в галузі» та «Цивільний захист» [1-9], було по декілька екземплярів. В більшій кількості було забезпечення підручниками 1995-2005 років видання. На той момент значна частина з них вважалася застарілою. Тому була розпочата робота з оновлення та розширення існуючої навчально-методичної бази. Так у ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» за період 2010-2012 р.р. було видано 10 підручників, в яких значний обсяг інформації – це практичний досвід безпосередньо авторських колективів, до складу яких входили викладачі кафедри БЖД академії, інших ВНЗ, фахівців органів нагляду за охороною праці України та промисловці. Одним з таких підручників є «Охорона труда на предприятиях стройиндустрии» (2010 р.) за редакцією проф. Белікова А. С. [10].

Іншим підручником є *«Інженерні рішення з охорони праці при розробці дипломних проектів інженерно-будівельних спеціальностей»* за редакцією В. В. Сафонова [11], причому його автори, Сафонов В. В. та Діденко Л. М., є співрозробниками перших державних будівельних норм з охорони праці ДБН А 3.2-2-2009 Система стандартів безпеки праці. «Охорона праці і промислова безпека у будівництві».

Значна кількість виданих кафедрою БЖД підручників користується попитом не лише у будівельній академії, а й інших навчальних закладах, що неодноразово підтверджувалося відзнаками конкурсів підручників.

На момент відкриття спеціальності «Цивільний захист» навчально-методичне забезпечення спеціальності «Цивільна безпека» збільшилося до 23 найменувань, що дозволило забезпечити абсолютну більшість дисциплін навчального плану підготовки фахівців спеціальності 263 «Цивільна безпека». Значна кількість підручників має гриф Міністерства освіти та науки України. Хотілося б відзначити монографії «Теоретичні основи судової

інженерно-технічної експертизи безпеки життєдіяльності» та «Методика судової інженерно-технічної експертизи безпеки життєдіяльності», у яких проф. Беликов А. С. поділився власним багаторічним досвідом експерта з проведення розслідувань нещасних випадків на виробництві. Ці монографії користуються попитом не лише в навчальних закладах але й у фахівців інститутів судових експертиз Міністерства юстиції.

У зв'язку з розробкою нових стандартів вищої освіти для підготовки бакалаврів, магістрів та докторів філософії за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» у 2017 році, знову виникає потреба в розширенні та оновленні навчально-методичної бази. Окрім цього, на думку багатьох авторів, слід відновити практику видання підручників із грифом МОН України та державне фінансування видання підручників, які застосовуються в навчальному процесі багатьох ВНЗ.

Перелік використаної літератури:

1. Третяков О. В., Зацарний В. В., Безсонний В. Л. Охорона праці: Навчальний посібник з тестовим комплексом на CD/ за ред. К. Н. Ткачука. – К.: Знання, 2010. – 167 с. + компакт-диск.
2. Охорона праці в будівництві: Навч. посіб. / за редакцією Коржика Б. М. і Іванова В. М. – Харків: Форт, 2010. – 388 с.
3. Запорожець О. І., Протоєрейський О. С., Франчук Г. М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
4. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.
5. Охорона праці (практикум): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. – Львів: «Тріада плюс», 2011 – 436 с.
6. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки): Навч. посібник/ В. В. Бегун, І. М. Науменко – К.: , 2004. – 328с.
7. Березуцький В. В., Васьковець Л. А., Вершиніна Н. П. та ін. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / За ред. проф. В. В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 348 с.
8. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти України I-IV рівнів акредитації/ за ред. / Є. П. Желібо, і В. М. Пічі. – Львів: Піча Ю. В., К.: «Каравела», Львів: «Новий Світ», 2002. – 328 с.
9. Касьянов М. А., Ревенко Ю. П., Медяник В. О., Арнаут І. М., Друзь О. М., Тищенко Ю. А. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2006. – 284 с.
10. Беликов А. С., Кожушко А. П., Сафонов В. В., Чесанов В. Л., Капленко Г. Г., Касьян А. И., Шлыков Н. Ю., Коструб В. А., Харачих Г. И., Сорока К. Ю./Охрана труда на предприятиях строительной индустрии/ Под ред. д.т.н., профессора А. С. Беликова. – Днепропетровск: «ФЕДОРЧЕНКО А.А.», 2010 г. – 532 с.

ВЕЛИКІ ТЕХНОГЕННІ КАТАСТРОФИ ХХ-ХХІ СТОЛІТЬ

*Кондель Володимир Миколайович
м. Полтава*

Техногенні катастрофи – це одна з глобальних проблем людства. З кожним днем вони стають більш масштабними і потужними поряд з розвитком науки і техніки. Наслідки цих катастроф, в більшості випадків, незворотні. У гонитві за комфортом і багатством люди не звертають уваги на наслідки цієї гонки і самі ж страждають через це. Уникнути цих катастроф не вдається, але можливе зменшення їх кількості за рахунок більш розумного і раціонального підходу людини до своєї діяльності. Тому актуальність даного дослідження зумовлена тим, що в сучасних умовах у всіх видах діяльності людини, що несуть загрозу навколишньому середовищі, необхідно приділяти велику увагу помилок минулих років і в майбутньому намагатися уникати аналогічних дій, які вже стали частиною гіркого досвіду людства.

Прогрес людства неможливий без нових технологій. У свою чергу, використання техніки тягне за собою можливі її збої, прорахунки в технології її виробництва і використання. Техногенні катастрофи займають одне з провідних місць серед катастроф за кількістю людських жертв. Якщо порівнювати техногенні та природні катастрофи, то природні людство вже більш-менш навчилася прогнозувати, техногенні ж у більшості – як сніг на голову. За кількістю, техногенні катастрофи вже перевищують природні. Дані ООН показують, що техногенні катастрофи – треті серед всіх видів стихійних лих за кількістю загиблих.

Техногенна катастрофа – це велика аварія, що тягне за собою масову загибель людей і